

Lesson 12: Exercise Pages 147 - 158

Sanskrit to English

1. अस्ति^{अस् 2P pres III/1} नदी-TP6तीरे अल्पं समन्ततः वृक्ष-TP3परिवेष्टितं देव-TP6मन्दिरम् ।
On the river-bank there is a small god-temple surrounded by trees all around.
2. तत्-TP6समीपे केचिद् गुल्माः अपि रोहन्ति ।
In its vicinity some thickets also grow.
3. तेषां पुष्पित-^{KD}शाखानां मध्ये बहवः अलयः पराग-TP6अन्वेषणे परिपतन्ति ।
In the middle of their flowered branches many bees fly around in search of pollen.
4. अलि-TP6विरावः विहग-TP6शब्दैः सुस्वरं मिश्रीभवति^{मिश्री-भू 1P pres III/1} ।
The buzzing of the bees mingles sweetly with the sounds of birds.
5. प्रत्यहं नराः नार्यः च समीप-TP7स्थेभ्यः ग्रामेभ्यः तद् देव-मन्दिरं पूजनार्थं आगच्छन्ति ।
Everyday men and women from the nearby villages come to that temple for puja.
6. मन्दिर-TP6अभ्यन्तरे विष्णोः प्रतिमा तिष्ठति ।
In the interior of the temple stands an image of Vishnu.
7. इयं^{1/1} प्रतिमा अतीव कोविदेन मूर्तिकारेण अन्यस्मिन्^{7/1} एव कल्पे कृता इति ग्राम-TP6जनाः वदन्ति ।
The village people say this image was made by a very skilled sculptor in entirely another age.
8. तस्य देव-मन्दिरस्य पश्चात् विशालः आश्रमः विद्यते ।
Behind the temple exists a vast ashrama.
9. तत्र कश्चिद् ब्रह्मर्षिः निरन्तरं ध्यान-TP7निमग्नः वसति ।
There a priest-sage lives constantly immersed in meditation.
10. तं ऋषिं न कोऽपि अभिभाषते न कोऽपि अभिवादयति ।
No one addresses that sage, and no one greets him.
11. इति मया^{3/1} श्रुतम् ।
Thus it is heard by me.

12. आश्रमस्य तापसाः पर्णशालासु इतस्ततः वसन्ति ।
The ascetics of the ashrama live here and there in leaf huts.
-
13. ते केवलं मूलैः फलैः पुष्पैः च उपजीवन्ति ।
They live only on roots, fruits, and flowers.
-
14. केचन दीर्घ-^{KD}कालं ध्यायन्ति ।
Some meditate for a long time.
-
15. केचन तरु-^{TP6}छायायां सूक्तानि पठन्ति ।
Some read Vedic hymns in the shade of the tree.
-
16. अन्ये तापसाः काष्ठानि यज्ञ-^{TP6}अग्नये अवचिन्वन्ति^{अव-चि 5P pres III/+} ।
Other ascetics collect sticks for the yajña fire.
-
17. केचन काले काले सूक्ष्मेषु व्याकरण-^{TP6}विषयेषु विवदन्ते यथा किं परस्मैपदं आत्मनेपदं वा कस्मिंश्चिद् सूत्रे दोषरहितं इति ।
From time to time, some argue about subtle grammar topics such as, “In a certain sutra is parasmaipada or atmanepada devoid of error?”
-
18. अन्ये विविधानि योग-^{TP6}आसनानि आचरन्ति ।
Others practice various yogic postures.
-
19. नदी-तीरे बहवः बालाः दीव्यन्ति - केचिद् धावन्ति केचिद् वृक्षस्य पश्चात् गूहन्ति केचिद् गुल्मस्य अधस्तात् शेरते^{शी 2P pres III/+} केचिद् अचलाः छायायां तिष्ठन्ति - ते सर्वे अन्योन्यान् क्रीडायां प्रतारयितुं^{प्र-तृ c-inf} यतन्ते ।
On the riverbank many children play - some run, some hide behind the tree, some lay below the thicket, some stand still in the shade - they all try to trick each other in play.
-
20. अन्ये तु जले निमज्ज्य अल्प-^{KD}कालं परिप्लुत्य तीरं प्रत्यागच्छन्ति ।
Still others, having dived in the water, having swum around a short while return to the shore.
-
21. कतिपयाः तु पारं प्रतिकूलं भुजैः तीर्त्वा परिश्रान्ताः प्रत्यागम्य तीरे न्यग्रोधपादप-^{TP6}छायायां स्वपन्ति ।
A few having swum with their arms to the other shore in the opposite direction, have returned tired, sleep in the shade of the banyan tree on the shore.
-

22. कदापि तत्र केनचिद् वाद्यमानं^{वाद् PrPP 2/1} वेणुं शृणुयात् ।
Sometimes there one might hear a flute being played by someone.
-
23. वादके वाद्य-^{TP6}विद्यायां न कोविदे सति शब्दाः बहुवारं कर्कशाः दृश्यन्ते^{दृश p-pres III/+} ।
When the musician is not skilled in the art of playing often harsh notes are seen.
-
24. तस्मात् देव-मन्दिरात् न दूरं एकः जलाशयः विद्यते ।
Not far from that temple a lake exists.
-
25. तत्र अनेकाः हंसाः अन्यैः विहगैः सह विहरन्ति ।
There many swans pass time with other birds.
-
26. वर्षा-^{TP6}आगमे तु सर्वे हंसाः इमं जलाशयं त्यक्त्वा कैलास-^{KD}पर्वते मानस-^{KD}सरोवरं पतन्ति ।
But in the coming of the rains all the swans, having left this lake, fly to Lake Manasa on Mount Kailasa.
-
27. अन्ये विहगाः तत्र जलाशये तिष्ठन्ति ।
Other birds remain there at the lake.
-
28. चातकाः तु मेघान् समुत्पत्य तेषु अनुषज्जन्ते ।
But the Chatakas rush forth to the clouds and stick to them.
-
29. चातकाः हि जल-^{TP6}विन्दुभिः उपजीवन्ति इति वदन्ति जनाः ।
For people say the Chatakas live on raindrops.
-
30. तस्मिन् जलाशये प्रभूताः मत्स्याः विद्यन्ते इति विदित्वा कैवर्ताः मत्स्यान् जालेन ग्रहीतुं दूरतः एव आगच्छन्ति ।
Having known that many fish live in that lake, fishermen come from afar to catch fish with a net.
-
31. तत्र जलाशय-^{TP6}तीरे मत्स्यान् पक्त्वा भक्षयन्ति ।
There on the lakeshore, having cooked the fish they eat them.
-
32. अस्य जलाशयस्य समीपे महा-^{KD}वनं विद्यते ।
In the vicinity of this lake exists a great forest.
-
33. तद्-^{KD}वने प्रभूताः मृग-^{TP6}प्रकाराः वसन्ति ।
In this forest many kinds of animals live.
-

34. प्रतिदिवसं व्याध-TP6गणाः तान् मृगान् मृगयितुं अरण्यं प्रविशन्ति ।
Everyday groups of hunters enter the forest to hunt these animals.
-
35. तान् व्याधान् दृष्ट्वा एव ते मृगाः अपसरन्ति ।
Upon merely seeing the hunters, the animals flee.
-
36. यतः व्याधानां इषवः अतिशीघ्राः ततः मृगाः बहवः म्रियन्ते ।
Since the arrows of the hunters are very fast, therefore many animals die.
-
37. केचिद् शर-TP3हताः पृथिव्यां पतित्वा तत्र एव म्रियन्ते ।
Some, hit by arrows, having fallen on the ground, die right there.
-
38. केचन पुनः सहसा न म्रियन्ते ।
Then again, some do not die immediately.
-
39. व्याधानां तीक्ष्ण-KDशरैः हताः अपि ते दूरं अपद्रुत्य गुहां प्रविश्य अल्प-कालं जीवित्वा अन्ते पञ्चत्वं गच्छन्ति ।
Even though hit by the sharp arrows of the hunters, having run far away, having entered a cave, having lived a short while, in the end they perish.
-
40. अन्ये मृगाः तीव्रं व्रणिताः अपि न मृत्वा व्याधेभ्यः पलाय्य अन्यं वन-भागं गत्वा तत्र भय-TP3समुपेताः जीवन्ति ।
Other animals, even though severely wounded, not having died, having run away from the hunters, having gone to another part of the forest, there they live accompanied by fear.
-
41. केचिद् व्याधाः पाशान् नियुज्य मृगान् अल्पान् जन्तून् विशेषतः लब्ध्वा व्यापादयन्ति खादन्ति च ।
Some hunters, having set traps, having caught animals - especially small creatures - kill and eat them.
-
42. अन्ये तु शरान् विषेण विलिप्य अरण्ये अश्व-TP6पृष्ठे गच्छन्ति ।
Still others having smeared arrows with poison go in the forest on horseback.
-
- English to Sanskrit
1. कश्चिद् द्विजो नगरस्य मार्गे दीर्घकालं परिभ्रम्य सूर्यतापात् तृष्णागृहीतो वृक्षच्छायायां सुप्तं नरं दृष्ट्वा तत्समीपं गत्वा तं बोधयित्वा अपृच्छत् कुत्र जलं विन्दामि इति ।
-
2. तदनन्तरं तं द्विजं स्वप्ने आगतं देवं एव मत्वा स नरः सहसा प्रत्यवदत् हे देव अत्रैव जलं न विद्यते ।
-

3. परन्तु यद् जलं तस्मिन् घटे तिष्ठति तद् एव भवते ददामि इति ।

4. तस्य इदं वचनं श्रुत्वा तस्य हस्तात् घटं गृहीत्वा आत्मानं जलं पिबन्तं संदर्श्य द्विजो घटं प्रत्ययच्छत् ।

5. अहं तुभ्यं अनुगृहीतोऽस्मि इति च उक्त्वा मार्गं पुनः प्रस्थितः ।

6. घटं तदापि जलपूर्णं दृष्ट्वा स मन्दभाग्यो नरोऽचिन्तयत् स निश्चयेन देवोऽत्र न संशयः इति ।

7. समीपे च मन्दिरं यज्ञार्थं गत्वा अतीव संतुष्टोऽभवत् ।

8. तस्मिन्नन्तरे द्विजस्य तृष्णा अपगतः सोऽपि अतीव संतुष्टोऽभवत् ।
